TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ'NDE GÖREVLİ SİVİL MEMURLARIN ASKER KİŞİ SIFATIYLA İŞLEDİKLERİ SUÇLARDA SORUŞTURMA İZNİ VERMEYE YETKİLİ MERCİİNİN BELİRLENMESİ*

DETERMINATION OF THE AUTHORIZED UNIT TO GIVE PERMISSION TO INVESTIGATE IN CRIMES PERFORMED BY CIVIL OFFICERS AS MILITARY PERSONNEL IN THE TURKISH ARMED FORCES

Furkan YILDIZ**

Özet: 4 Aralık 1999 tarihinde yürürlüğe giren 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, memur yargılamasında soruşturma sisteminden izin sistemine geçişle birçok yeniliği beraberinde getirmiştir. Ancak 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nda 30 Haziran 2021 tarihinde yapılan değişiklikle asker kişilerin işledikleri iddia edilen askeri suçların soruşturulması soruşturma iznine tabi tutulmuş, bu durum aynı kanuna göre bazı hallerde asker kişi sayılan TSK'da görevli devlet memurları hakkında yürütülen soruşturmalarda hangi kanunun uygulanması gerektiği konusunda tereddüt oluşturmuştur. Bu çalışmada TSK'da görev yapan devlet memurlarının işledikleri iddia edilen suçlar hakkında soruşturma iznini vermeye yetkili merciler, normlar hiyerarşisi temelinde ele alınmış ve Askeri Ceza Kanunu'nun hangi durumlarda uygulama alanı bulacağı suç tipleri üzerinden açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Silahlı Kuvvetleri, Devlet Memurları, Askeri Suçlar, Soruşturma İzni

Abstract: The Law No. 4483 on the Trial of Civil Servants and Other Public Officials, which came into force on 4 December 1999, brought many innovations with the transition from the investigation system to the permit system in the civil servant trial. However, with the amendment made in the Military Criminal Code No. 1632 on 30 June 2021, the investigation of military crimes allegedly committed by military personnel was subject to investigation permission,

* Makalede ifade edilen görüş ve düşünceler tamamen yazarın kişisel fikirlerini yansıtmakta, hiçbir şekilde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin görüş ve düşüncelerini yansıtmamaktadır.

** Hukuk Subayı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı, furkan.yildiz.2306@gmail.com, ORCİD: 0000-0002-9279-4113, Makale Gönderim Tarihi: 31.12.2021, Kabul Tarihi: 22.04.2022

this situation created a hesitation as to which law should be applied in the investigations carried out against civil servants working in the TAF who in some cases are considered military personnel according to the same law. In this study, the authorized units to give permission for investigation about the crimes allegedly committed by the civil servants serving in the TAF are discussed on the basis of the hierarchy of norms and in which cases the Military Criminal Code will find an application area are explained in terms of crime types.

Keywords: Turkish Armed Forces, Civil Servants, Military Crimes, Permission to İnvestigate

GİRİŞ

Kamu hizmetinin aksamadan yürütülmesinden sorumlu olan memurlar ve diğer kamu görevlilerinin, görevleri kapsamında işledikleri iddia edilen suçlardan dolayı doğrudan ceza soruşturmasına tabi tutulmalarının kamu hizmetlerinin işleyişini sekteye uğratacağı, kamu otoritesini sarsacağı ve kamu görevlilerini asılsız suçlamalarla karşı karşıya bırakabileceği endişesiyle memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri nedeniyle işledikleri suçlarda ceza soruşturması başlamadan önce idarenin kendi içerisinde bir inceleme yapması ve inceleme sonucunda verilen kararın adli makamlara iletilmesini öngören soruşturma usulleri geliştirilmiştir.[1]

Türk hukukunda memurların soruşturulmasına ilişkin ilk ayrıntılı düzenleme Tanzimat Dönemi'nde çıkarılan 1872 tarihli Nizamname ile yapılmıştır.[2] Memur suçlarının soruşturulmasında ve memurların yargılanmasında özel usuller öngören düzenlemeler yüz yılı aşkın bir süredir hukukumuzda yer almakla birlikte bu husustaki en kapsamlı kanun, 1913 yılında kabul edilen ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un yürürlüğe girdiği 1999 yılına kadar uygulanan Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat'tir.[3]

---

1 Abdullah Uz, "Kamu Görevlilerinin Ceza Kovuşturmasına Tabi Tutulabilmesi İçin Yetkili İdari Merci Tarafından Verilebilecek Kararların Hukuki Niteliği ve Denetimi Üzerine", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Malatya 2016, C. 2, S. 2, s.158.

2 Mustafa Avcı, "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun Üzerine Bir İnceleme", *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Erzincan 2007, C. XI, S. 3–4, s.272.

3 Ramazan Çağlayan, "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanmasına İlişkin 4483 Sayılı Kanun Hakkında Bir Değerlendirme", *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Erzincan 2003, C. VII, S. 1-2, s. 111.

Memurların yargılanmasına ilişkin hususlar 1982 Anayasası ile de güvence altına alınmıştır. Zira T.C. Anayasası'nın 129'uncu maddesinin son fıkrasında *"Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır."* hükmü yer almaktadır.

Ceza hukukunda da memurlara karşı işlenen ve memurlar tarafından işlenebilen özgü suçlara yer verilmesinin temel nedeni kamu görevinin kötüye kullanılması veya ihmal edilmesi halinde memurlara daha ağır bir sorumluluk yüklemek ve memurları görevleri dolayısıyla karşılaşabilecekleri haksız eylemlere karşı korumaktır.[4] Bundan hareketle, memurlara özgü uygulanan soruşturma usullerinin bir ayrıcalık olmadığı ve esasında kamu hizmetinin aksamadan yürütülmesi amacına hizmet ettiğini söyleyebiliriz.[5]

Nitekim Anayasa Mahkemesi de kararlarında memurlar hakkında uygulanan soruşturma izni usulünün, memurlara bir sınıf olarak tanınan imtiyaz olmadığını, aksine kamu hizmetinin iyi işlemesi için memura tanınan bir teminat olduğunu, zira memurların gördüğü hizmet yüzünden sık sık isnat ve iftiralara uğrayabileceği göz önünde bulundurulduğunda bu iddiaların öncelikle kamu hizmetinin gereklerini ve memurluk psikolojisini iyi bilen kimselerin süzgecinden geçirilmesi ve ortada kovuşturmaya değer bir eylem kalırsa o zaman işin mahkemenin eline bırakılmasının kamu hizmetinin yararına bir tedbir olduğunu belirtmiştir.[6]

Memur suçlarının soruşturulmasının güvence altına alındığı düzenlemelerde üç farkı sistemden söz edilmektedir. İlk olarak 'yargıla-

---

4 Doğan Soyaslan, "Ceza Hukukunda Memur Kavramı (Kamu Menfaati İçin Görevlendirilmiş Şahıslar)", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Ankara 1996, C. 4, S. 1, s. 49.

5 Aksi doğrultuda, "memurlara özgü yargılama usulünün, yürütmeyi denetleme dışı bırakma eğiliminin sonucunda yürütmeyi kayırıcı nitelikte olduğu" yönündeki görüş için bkz. İlyas Şahin, "4483 Sayılı Kanun'da Öngörülen İnceleme Görevlisinin Yetkileri ve Bu Çerçevede İzin Sisteminin Gerekliliği Hakkında Değerlendirme", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Ankara 2015, C. 19, S. 3, s. 255.

6 AYM, 14/11/1967, 1967/14 E. 1967/36 K.; 27/02/1992, 1991/26 E. 1992/11 K.; 05/05/1992, 1992/27 E. 1992/31 K. < https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ > (E.T: 29.12.2021).

ma sistemi'nde, memurun yargılamasını idare yapmaktadır. 'Soruşturma sistemi' diyebileceğimiz ikinci sistemde memur suçlarıyla alakalı ilk soruşturmayı idare yapmaktadır. Son olarak 'izin sistemi'nde suçun soruşturulması ve kovuşturulması idari makamların iznine bağlanmaktadır.[7]

Türk hukuk sisteminde zaman içerisinde üç sistemin de uygulandığını söylemek mümkündür. Gerçekten de 1872 tarihli Nizamname memur suçları açısından yargılama sistemini, 1913 tarihli Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat (MMHK) soruşturma sistemini ve son olarak 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun izin sistemini benimsemiştir.[8]

Nitekim 1872 tarihli Memurin Muhakemat Nizamnamesi döneminde memurların yargılaması baştan sona idare tarafından yapılırken, 1913 tarihli MMHK ile birlikte hazırlık soruşturmasının idare tarafından, yargılamanın ise mahkemeler tarafından yapılması öngörülmüştür. 4483 sayılı Kanun ise, memurlar hakkında yapılan hazırlık soruşturmalarının ve yargılamaların genel ceza hükümlerine göre savcılıklar ve mahkemelerde aracılığıyla yapılamasını düzenlemiş olmakla birlikte savcılıklar tarafından soruşturmaya başlanmasını idari makamların iznine bağlamıştır.[9]

İddia, müdafaa ve tetkik faaliyetlerinin tek elde toplandığı engizisyon (tahkik) muhakeme usulünden, bu görevleri birbirinden ayırarak taraflara dağıtılmasını öngören ve günümüz hukuk dünyasında kabul gören sebki dava usulüne[10] geçişin bir yansıması olarak kabul edilen 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, 1913 tarihli MMHK hükümlerine kıyasla daha dar ve net bir kapsam çizmekle uygulamada karşılaşılan birtakım sorunları çözmüş görünmektedir.

---

7 Bilal Şinik, "4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun ve Getirdiği Yenilikler", *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, İstanbul 2000, C. 14, S. 1, s. 400.

8 A.g.e, s. 401.

9 Uz, A.g.e, s. 160.

10 Bahsi geçen muhakeme usulleri hakkında detaylı bilgi için bkz. Vasfi Raşid Sevig, "Askerî Muhakeme Usulü", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara 1954, C. 11, S. 1, s. 15.

Bu çalışmada 4483 sayılı Kanun'un kapsamına dahil olan devlet memurlarından Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Millî Savunma Bakanlığı (MSB) kadrolarında görev yapanların görevleri dahilinde işledikleri iddia edilen suçlar için soruşturma izni vermeye yetkili mercinin belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar incelenecektir.

1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'na (AsCK) 30 Haziran 2021 tarihinde yapılan ekleme[11] ile askeri suçların soruşturulmasının soruşturma iznine bağlanmış olması ve soruşturma izni vermeye yetkili mercilerin yeniden düzenlenmesi sonucunda TSK'da görevli devlet memurları hakkında soruşturma izni vermeye yetkili makamların değişip değişmediği ve bu hususta 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu hükümlerinin mi yoksa 4483 sayılı Kanun hükümlerinin mi uygulanacağı sorunu çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır.

I- 4483 SAYILI KANUN'UN KAPSAMI

4483 sayılı Kanun'un *Kapsam* başlıklı 2'nci maddesi şu şekildedir:

*"**Madde 2** – Bu Kanun, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlar hakkında uygulanır.*

Görevleri ve sıfatları sebebiyle özel soruşturma ve kovuşturma usullerine tabi olanlara ilişkin kanun hükümleri ile suçun niteliği yönünden kanunlarda gösterilen soruşturma ve kovuşturma usullerine ilişkin hükümler saklıdır.

Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali genel hükümlere tabidir. (…)"

Madde metninden anlaşılacağı üzere kanunun kapsamı kişiler ve suçlar yönünden iki farklı şekilde belirlenmiştir. Buna göre kanun, memurlar ve kamu görevlilerinin sadece görevleriyle ilgili olarak işledikleri iddia edilen suçlarda uygulama alanı bulacaktır.

Memur ve kamu görevlisi tanımıyla yakından ilişkili olan kamu görevi ve kamu hizmeti kavramları daha çok idare hukuku alanına girdiğinden yazarların çoğu kamu görevlisinin tanımı yapılırken idare hukuku öğretilerinden faydalanılması gerektiği görüşündedir.[12]

---

11 RG, Tarih: 30/06/2021, Sayı: 31527.

12 Örneğin Soyaslan, kamu görevi ve kamu hizmeti kavramlarının kanunda tanım-

Akyıldız da idare ve ceza hukukunun ortak konularından biri olan 'memur' kavramının idare hukukuna kıyasla ceza hukukunda daha karmaşık bir yapıda olduğunu belirtmektedir.[13]

Kamu görevlisi, Türk Ceza Kanunu'nun 6/1(c) maddesinde *"kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir suretle sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi"* şeklinde tanımlanmıştır. Gökcan'a göre kavramın yasal tanımı çerçevesinde kamu görevlisinden söz edebilmek için kamu adına yürütülen bir faaliyetin varlığı, kamu hizmetinin kanuna ve siyasi iradeye dayanması, kamu hizmetinin yürütülmesinde kamu otoritesinin kullanılması ve son olarak kamu hukuku usullerine uygun bir şekilde kamu hizmetine iştirak edilmiş olması gerekir.[14]

İdare hukukunda ise bir kişinin kamu görevlisi sayılabilmesi için devlet teşkilatında ve kamu örgütlerinden birinde çalışması zorunludur. Bu açıdan, kamu görevlisinin devletle istihdam ilişkisi bulunması şartını aramayan TCK tanımının idare hukukunda kabul edilen kamu görevlisi tanımına göre daha geniş kapsamlı olduğu söylenebilir.[15]

Bu noktada, 4483 sayılı Kanun'un amacı devlet memurlarına bir güvence olarak soruşturma izni müessesini düzenlemek olduğundan ve soruşturma iznini vermeye yetkili merciler kural olarak idari amirlerden oluştuğundan memur ve kamu görevlisi kavramlarının kapsamı belirlenirken idare hukuku öğretilerinin esas alınması daha uygun olacaktır. Nitekim, soruşturma izni usullerinin uygulanmasında, memur kavramının, ceza hukukuna göre değil, idari hukuku ilkelerine göre belirleneceği, kanunun genel gerekçesinde de yer almaktadır.[16]

Açıklamalar ışığında; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olan kamu görevlilerinin, Kamu İktisadi Teşebbüsleri'nin (KİT) genel müdür ve yönetim kurulu üyeleriyle bu kuruluşlarda istihdam edi-

---

lanmamış olması nedeniyle problemin çözümünü idare hukukunda aramak gerektiğini belirtmektedir. (Bkz. Soyaslan, A.g.e, s. 46.)

13 Ali Akyıldız, "Memur Yargılamasında İdari Süreç", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Ankara 2001, C. 5, S. 2, s. 2.

14 Hasan Tahsin Gökcan, "Türk Ceza Kanunu Uygulamasında Kamu Görevlisi Kavramı", *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi,* İstanbul 2015, C. 3, S. 2, s. 150-151.

15 Hüseyin Aydın, "Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı", *Ankara Barosu Dergisi*, Ankara 2010, Y. 68, S. 1, s. 115-116.

16 Çağlayan, A.g.e, s. 111-115.

len memurların, belediye başkanlarının, belediye meclis üyelerinin, mahalle ve köy muhtarlarının kanunun kapsamına dahil olduğunu söyleyebiliriz.[17]

Soruşturma usulleri özel kanunlarda düzenlenmiş olan cumhurbaşkanı, cumhurbaşkanı yardımcısı, bakanlar, hâkim ve savcılar, üniversitelerde görev yapan öğretim üyeleri ve askerler gibi kamu görevlileri ise kanunun kapsamı dışında tutulmuştur. Özel hükümlerle düzenlenen suçlar, ağır cezayı gerektiren suçüstü durumlar ve kamu göreviyle alakalı olmayan suçlar da kanunun kapsamı dışında değerlendirilmelidir.[18]

Bu durumda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olarak TSK ve MSB kadrolarında görev yapan devlet memurlarının görevleriyle ilgili olarak gerçekleştirdikleri iddia edilen suçların soruşturulmasında 4483 sayılı Kanun'da düzenlenen soruşturma izni usulünün uygulanması gerektiği konusunda tereddüt bulunmamaktadır.

II- 1632 SAYILI ASKERİ CEZA KANUNU'NUN KAPSAMI

30 Haziran 2021 tarihinde yürürlüğe giren 7329 sayılı Kanun ile Askeri Ceza Kanunu'nda düzenleme yapılarak asker kişiler tarafından işlendiği iddia edilen askeri suçların soruşturulması, soruşturma iznine tabi tutulmuş ve soruşturma emri müessesesini de içeriğinde barındıran 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu (AsYUK) yürürlükten kaldırılmıştır.[19]

Mülga 353 sayılı Kanun'un soruşturma emrini düzenleyen 95'inci maddesinde *"Teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri, suç evrakını inceledikten sonra askerî savcıya gönderir ve şüphelinin tutuklanmasını isterse bu hususta ki istemini de bildirir."* hükmü yer almaktaydı.

Her ne kadar Anayasa değişikliğini öngören ve 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan halk oylamasıyla askeri mahkemeler kapatılmış olsa da 353 sayılı Kanun Anayasa değişikliğinden sonra hemen ilga edilmemiş ve soruşturma usullerini öngören maddelerin uygulamasına bir süre daha devam edilmiştir.

---

17 Şinik, A.g.e, s. 402.
18 Çağlayan, A.g.e, s. 116; Uz, A.g.e, s. 164.
19 RG, Tarih: 30/06/2021, Sayı: 31527.

Nitekim Millî Savunma Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı, asker kişiler tarafından işlendiği iddia edilen askeri suçların soruşturma iznine tabi olduğu yönünde ve yeni düzenleme yapılana kadar 353 sayılı Kanun'da düzenlenen soruşturma emri müessesesinin devam ettirilerek soruşturma izninin, nezdinde kapatılan askeri mahkeme bulunan kıta komutanı veya askeri kurum amirince verileceği yönünde görüş birliğine varmış ve 7329 sayılı Kanun'un kabul edildiği tarihe kadar bu uygulama devam ettirilmiştir.[20]

Ancak (mülga) 353 sayılı Kanun'da düzenlenen soruşturma emri müessesesi sivil memurları kapsamamaktaydı. Zira Millî Savunma Bakanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personelin asker kişi sayılacağını düzenleyen 353 sayılı Kanun'un 10'uncu maddesinin (C) bendi Anayasa Mahkemesi'nin 20/09/2012 tarihli ve 2012/125 K. sayılı kararıyla iptal edilmiştir.[21]

Dolayısıyla 353 sayılı AsYUK'un soruşturma emri ile ilgili hükümleri diğer asker kişiler hakkında uygulandığı halde TSK ve MSB kadrolarında çalışan devlet memurları hakkında uygulanmamış, bunlar hakkında yürütülecek soruşturmalarda genel kanun niteliğinde bulunan 4483 sayılı Kanun hükümleri uygulanmıştır.

Ancak 353 sayılı Kanun'un ilga edilmesi ve yeni düzenlemeyle asker kişiler hakkında yürütülecek soruşturma izni usullerinin Askeri Ceza Kanunu'nda düzenlenmesi TSK'da görevli sivil memurlar hakkında soruşturma izni vermeye yetkili mercilerin değişip değişmediği sorusunu gündeme getirmiştir.

Zira Askeri Ceza Kanunu'nun *Askeri Şahıslar* başlıklı 3'üncü maddesi şu şekildedir:

---

[20] Konu ile ilgili olarak önce Millî Savunma Bakanlığı Askeri Adalet İşleri ve Kanunlar Genel Müdürlüğü'nün 05.06.2017 tarihli ve 82793099-9020-3320-17 yazısı tanzim edilmiş, ardından bu yazı ile uyumlu olacak şekilde Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün 20.12.2019 tarih ve 19120602-045-02-0891-2019-E.2025/100229 sayılı, "Asker kişiler hakkında soruşturma usul ve esasları" konulu görüş yazısı yayımlanmıştır. Bahsi geçen görüş yazıları ve uygulamada karşılaşılan problemlerin detaylı bir kritiği için bkz. İsmail Volkan Şahin, "Askeri Ceza Mahkemelerinin Kapatılması Sonrası Karşılaşılan Öncelikli Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Ankara Barosu Dergisi*, Ankara 2019, S. 4, s. 273.

[21] AYM, 20/09/2012, 2012/45 E., 2012/125 K. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (E.T: 29.12.2021)

*"**Madde 3 –** Askerî şahıslar; Mareşalden asteğmene kadar subaylar, astsubaylar, Millî Savunma Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşunda çalışan sivil personel, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, erbaş ve erler ile askerî öğrencilerdir.*

Millî Savunma Bakanlığı ile Türk Silahlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşunda çalışan Devlet memurlarının asker kişi sıfatları, 4.1.1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 115 inci maddesinde belirtilen yükümlülükleri ile sınırlıdır."

Madde metninden anlaşılacağı üzere kanun, MSB ve TSK kadrolarında görevli devlet memurlarının bazı durumlarda asker kişi sayılacağını hüküm altına almıştır.

Kanun maddesinin atıf yaptığı 211 sayılı TSK İç Hizmet Kanunu'nun *Silahlı Kuvvetlerde Çalışan Sivil Personel* başlıklı 115'inci maddesi ise şu şekildedir:

*"**Madde 115** – Silahlı Kuvvetlerde çalışan sivil memur, müstahdem, müteferrik müstahdem ve gündelikçi sivil personel bu kanunun askerlere tahmil ettiği sorumluluk ve hizmetlerin ifası bakımından:*

a) Amir vazifesi alanlar; maiyetindeki bütün askeri ve sivil personele hizmetin icabettirdiği emirleri verebilir.

b) Bütün sivil personel emrinde çalıştıkları askeri amirlere karşı ast durumunda olup bu kanunun 14'üncü maddesinin asta tahmil ettiği vazifeleri aynen yapmaya mecburdurlar."

Görüldüğü gibi; 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu, TSK'da görevli sivil memurları, amir/maiyet ilişkisi içerisinde asker kişi saymış ve amir/maiyet ilişkisi içerisinde işlenen suçlarda sivil memurlar hakkında da diğer asker kişiler hakkında uygulanan tüm hükümlerin uygulanmasını amaçlamıştır. Şüphesiz bu hükümlere kanuna en son eklenen soruşturma izni usulleri de dahildir.

30 Haziran 2021 tarihinde yürürlüğe giren 7329 sayılı Kanun'la beraber artık Askeri Ceza Kanunu'nun soruşturma iznini düzenleyen Ek madde 15 hükümleri, kanunda asker kişi olarak sayılan herkes için özel hüküm haline gelmiştir.

Ancak şu kadar var ki, TSK'da görevli sivil memurların asker kişi sıfatı kanunda belirtilen amir/maiyet ilişkisi ile sınırlıdır. Dolayısıyla amir/maiyet ilişkisi içerisinde gerçekleşmeyen diğer tüm suçlar kamu görevi kapsamında işlenmiş olsa dahi askeri suç kabul edilmeyecek, bu suçlar hakkında yürütülecek soruşturma izni usulleri, genel kanun olan 4483 sayılı Kanun'a göre belirlenecektir.

Zira Askeri Ceza Kanunu'na eklenen Ek madde 15'in son fıkrasında "*Bu maddede hüküm bulunmayan hâllerde 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.*" hükmü yer almaktadır. Bu düzenleme ile asker kişiler tarafından işlenen askeri suçların soruşturulmasında uygulanacak usulde 4483 sayılı Kanun'un genel, Askeri Ceza Kanunu'nun ise özel kanun olarak kabul edildiği görülmektedir. Öyleyse konuyu normlar hiyerarşisi açısından ele almak faydalı olacaktır.

III- KONUNUN NORMLAR HİYERARŞİSİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Normlar hiyerarşisi teorisine göre hukuk kuralları arasında yatay değil dikey bir ilişki bulunmaktadır. Diğer bir deyişle hukuk düzeni alt alta dizilmiş normlardan oluşmaktadır. Türk hukukunda da hukuk kuralları hiyerarşik olarak "Anayasa, kanun, yönetmelik…" şeklinde sıralanmaktadır. Uluslararası antlaşmalar ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri[22] (eski sistemde kanun hükmünde kararnameler) ise normlar hiyerarşisinde kanunlarla aynı seviyede yer almaktadır.[23]

Hukuk düzenini oluşturan normlar çoğunlukla birbirleriyle uyumlu ve birbirini tamamlayıcı nitelikte olmasına karşın istisnai bir durum olarak bu normlar arasında çelişki olması halinde uygulanacak kuralların tespitinde Roma Hukuku kaynaklı yorum ilkelerine başvurulmaktadır. Bu yorum ilkeleri kısaca "üst kanun alt kanunu ilga eder *(lex superior derogat legi inferiori)*", "sonraki kanun önceki kanunu ilga

---

[22] Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin normlar hiyerarşisi içerisindeki konumu hakkında detaylı açıklamalar için bkz. Abdullah Sezer, "Normlar Hiyerarşisi ve Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri (Çok Boyutlu Normlar Piramidi Yaklaşımı)", *Anayasa Yargısı Dergisi*, Ankara 2019, C. 36, S. 1, s. 353-412.

[23] Kemal Gözler, "Yorum İlkeleri", Kamu Hukukçuları Platformu- Anayasa Hukukunda Yorum ve Norm Somutlaşması, Ed: Ergül Ozan, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2013, s. 97-98.

eder *(lex posterior derogat legi priori)"* ve "özel kanun genel kanunu ilga eder *(lex specialis derogat legi generali)"* ilkelerinden oluşmaktadır.[24]

Buna göre aralarında çelişki bulunan hukuk kuralları arasında altlık/üstlük ilişkisi varsa üst kural, altlık/üstlük ilişkisi bulunmamakla birlikte öncelik/sonralık ilişkisi varsa sonraki kural ve öncelik/sonralık ilişkisi de yoksa özel kural uygulanmaktadır. Sıralama olarak da ilk olarak *lex superior*, ardından *lex posterior* ve en son *lex specialis* ilkeleri uygulanmalıdır.[25]

Öyleyse, aynı düzeyde yer alan kanunlardan önceki kanunun genel, sonraki kanunun özel olması durumunda hem *lex posterior* hem de *lex specialis* ilkesi gereği sonraki özel kanunun uygulanması gerektiği konusunda şüphe bulunmamaktadır.[26]

Ancak özel kanun hükümlerinin genel kanun hükümlerini her şartta ilga edeceğini söylemek güçtür. Zira kanun bazen özel hükümle birlikte genel hükümlerin uygulanmasını öngörmüş olabilir. Bazen de genel hükümlerin özel hükümleri tamamlayıcı veya genel hükümlerin yanında seçimlik olarak düzenlemiş olabilir. Özel hükümlerin uygulanabilmesi için kanun koyucunun genel hüküm yerine özel hükümlerin uygulanmasını arzu etmiş olması, diğer bir ifadeyle özel hükmün genel hükmü bertaraf edici nitelikte olmasını öngörmüş olması gerekmektedir. Örneğin kanunlarda yer alan *"aksine hüküm bulunmayan hallerde…"* gibi ifadelerden kanun koyucunun genel hükümleri ilga ederek özel hükümlerin uygulanması gerektiği yönünde irade gösterdiğini söyleyebiliriz.[27]

Askeri Ceza Kanunu'nun Ek 15'inci maddesinin son fıkrasında yer alan *"Bu maddede hüküm bulunmayan hâllerde 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır."* hükmü, asker kişiler hakkında uygulanacak soruşturma izni usulünde Askeri Ceza Kanunu'nun özel, 4483 sayılı Kanun'un genel kanun olduğunu açıkça kabul etmiştir. Bu noktada,

---

24 Mehmet Turhan, "Hans Kelsen'in 'Normatif Alternatifler Kuramı'nın Gözden Geçirilmesi", *Anayasa Yargısı Dergisi*, Ankara 2020, C. 37, S. 1, s. 4-5.

25 Kemal Gözler, *Hukuka Giriş*, Ekin Yayınları, 15. Baskı, Bursa 2018, s. 381.

26 Gözler, "Yorum İlkeleri", s. 103.

27 Tahir Çağa, "Özel Hüküm Genel Hükmü Daima Bertaraf Eder mi?", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Ankara 1991, C. 3, S. 3, s. 373-374.

genel hükümlerin uygulanması özel hükümle belirlenen amacı akim bırakacağından askeri suçlar hakkında yürütülen soruşturmalarda özel hüküm olan Askeri Ceza Kanunu'nun uygulanması gerekmektedir.

Bununla birlikte TSK'da görevli devlet memurlarının asker kişi sıfatı çok sınırlı olduğundan kanun koyucu bunlar hakkında özel hükümlerle birlikte genel hükümlerin de uygulanmasını öngörmüştür. Bu durumda Askeri Ceza Kanunu'nun soruşturma iznini düzenleyen hükümlerinin sivil memurlar hakkında yalnızca askeri suçların varlığı halinde uygulama alanı bulduğunu belirtmeliyiz. Bu ayrım, çalışmamızın konusunu oluşturan soruşturma izni vermeye yetkili mercilerin tespiti noktasında önem arz etmektedir.

IV- SORUŞTURMA İZNİ VERMEYE YETKİLİ MERCİLER

4483 sayılı Kanun'un *İzin vermeye yetkili merciler* başlıklı 3'üncü maddesinde *"Soruşturma izni yetkisi, (…) (d) Cumhurbaşkanına veya Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili veya ilişkili kuruluşlar ve bakanlıkların merkez ve bağlı veya ilgili kuruluşlarında görev yapan diğer memur ve kamu görevlileri hakkında o kuruluşun en üst idari amiri, (…) yokluklarında ise vekilleri tarafından bizzat kullanılır."* hükmü yer almaktadır.

Öyleyse, TSK kadrolarında görevli devlet memurları hakkında 4483 sayılı Kanun kapsamında soruşturma izni vermeye yetkili merci, MSB Görev ve Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3'üncü maddesi ile MSB'ye bağlı kuruluş haline getirilen Kuvvet Komutanlıklarının en üst idari amiri olan Kuvvet Komutanı'dır.[28] Millî Savunma Bakanlığı'na doğrudan bağlı birimlerde görev yapan devlet memurları için soruşturma izni vermeye yetkili makam Milli Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı birimlerde görev yapan memurlar için ise Genelkurmay Başkanlığı'dır.[29]

1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun *Soruşturma izni ve izin vermeye yetkili merciler* başlıklı Ek 15'inci maddesinde ise şu ifadeler yer almaktadır:

---

[28] İsmail Volkan Şahin, A.g.e, s. 274.

[29] Cengiz Demirtaş, TSK Personeli Disiplin ve Ceza Hukuku, Bilge Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2022, s. 61.

*"**Ek Madde 15 –** Asker kişilerin işledikleri askerî suçların soruşturulması izne tabidir. Ancak, ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde soruşturma genel hükümlere göre yürütülür.*

Soruşturma izni, asgari tugay komutanı veya eşidi askerî kurum amiri (Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarında eşidi) olmak üzere, asker kişinin görev yaptığı birlik komutanı veya askerî kurum amiri, bu kişilerin yokluklarında ise vekilleri tarafından bizzat verilir. Genelkurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları ve Milli Savunma Üniversitesi hariç, Millî Savunma Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşlarda görev yapan asker kişiler hakkında soruşturma izni Millî Savunma Bakanı tarafından verilir. General ve amiraller hakkındaki soruşturma izni ise görev yeri dikkate alınarak ilgisine göre Genelkurmay Başkanının veya ilgili Kuvvet Komutanının teklifi üzerine ya da resen Millî Savunma Bakanı tarafından verilir."

Anılan düzenlemeyle birlikte Askeri Ceza Kanunu'nun Ek madde 15 hükümleri TSK'da görevli sivil memurlar hakkında da artık özel kanun niteliğine kavuşmuştur. Dolayısıyla sivil memurların asker kişi sıfatıyla işlediği iddia edilen suçlarda soruşturma izni vermeye yetkili merci 4483 sayılı Kanun kapsamında Kuvvet Komutanı değil, Askeri Ceza Kanunu'nun Ek 15'inci maddesinde kapsamında asgari tugay komutanı veya eşiti askeri kurum amiridir.

Bu noktada TSK'da görevli sivil memurlar tarafından işlenen görev suçlarında kanun koyucu tarafından ikili bir ayrıma gidildiğinin kabulü gerekmektedir. Nitekim sivil memurların işlediği iddia edilen askeri suçlarda soruşturma izni vermeye yetkili merci Askeri Ceza Kanunu'na göre, askeri suç sayılmayan görevle ilgili suçlarında ise 4483 sayılı Kanun hükümlerine göre belirlenecektir. Bu şahısların görevle ilgili olmayan suçlarında ise genel hükümlere göre işlem yapılacağı hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

TSK'da görevli sivil memurlar tarafından işlenebilecek askeri suçların hangileri olduğu konusunda öğretide görüş birliği bulunmamaktadır. Askeri Ceza Kanunu'nun 3'üncü maddesi, TSK İç Hizmet Kanunu'na atıfla sivil memurların yalnızca amir/maiyet ilişkisi içerisinde işledikleri suçların askeri suç sayılacağını düzenlemiştir.

Askeri Ceza Kanunu'nda düzenlenen suçlardan amir/maiyet iliş-

kisi içerisinde işlenebilecek suçlar; amir veya üstü tehdit (m.82), amir ve üste hakaret (m.85), emre itaatsizlikte ısrar (m.87), amire mukavemet (m.90), amire veya üste fiili taarruz (m.91), astına suç yapmak için emir verme (m.109), astının şikayetnamesini saklama veya geri aldırma (m.110), asta müessir fiil yapma (m.117) ve erleri kanuna muhalif olarak hizmetçiliğe verme (m.114) suçları olarak karşımıza çıkmaktadır.

TSK'da görevli sivil memurların AsCK'da düzenlenmiş olan askeri suçlardan amirlere karşı işlenebilen suçların faili olabileceği konusunda genel kabul vardır.[30] Askeri Yargıtay da faal olduğu dönemde bu görüşü benimsemiştir.[31] Ancak sivil memurların amir olarak maiyetlerine karşı işleyecekleri suçların askeri suç sayılabileceği hususu tartışmalıdır.

Örneğin Duran'a göre TSK kadrolarında görevli sivil şahıslar, asta müessir fiil suçunun faili olamamaktadır. Duran, görüşüne gerekçe olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 45912/06 sayılı İçen/Türkiye kararından sonra Anayasa Mahkemesi'nin 20/09/2012 tarihli ve 2012/125 K. sayılı kararıyla 353 sayılı AsYUK'un 10/C bendinde yer alan *"Milli Savunma Bakanlığı veya Türk Silâhlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel bu kanunun uygulanmasında asker kişi sayılır"* hükmünün Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmesi ve bu suretle TSK kadrolarında görev yapan sivil personelin askeri mahkemelerde yargılanmasının önüne geçilmiş olmasını göstermektedir.[32]

Bu görüşe katılmamız mümkün değildir. Zira 22/03/2000 tarihli ve 4551 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikten bugüne kadar TSK ve MSB kadrolarında çalışan sivil memurların Askeri Ceza Kanunu

---

30 Bkz. Fahrettin Demirağ, Türk Ceza Kanunu'nun Genel Hükümleri Işığında Askeri Ceza Kanunu, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2018, s. 81; Olgun Değirmenci, "Askerî Ceza Hukukunda Amire veya Üste Hakaret Suçu (ASCK m. 85)", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara 2012, C. 16, S. 2, s. 81; Değirmenci, "Askerî Ceza Hukukunda Emre İtaatsizlikte Israr Suçu", *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi,* Ankara 2008, C. 18, S. 2, s. 19; Cihan Koç, TSK İç Hizmet Kanunu ve Yönetmeliği, Askeri Ceza Kanunu, TSK Disiplin Kanunu, TSK Personel Kanunu ve İlgili Mevzuat, 24. Baskı, Ankara 2019, s. 132.

31 ASY 4. D. 15/07/2008, 2008/1545 E. 2008/1531 K; Ayrıca bkz. ASY D.K, 10.4.2003, 2003/9 E. 2003/33 K. <https://www.corpus.com.tr> (E.T: 28.12.2021).

32 Gökhan Yaşar Duran, "Askerî Ceza Hukukunda Ast'a Müessir Fiil Suçu (AsCK m.117)", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi,* Ankara 2014, C. 27, S. 113, s. 253.

kapsamında asker kişi sayılacağı hükmü korunmuştur. Dolayısıyla bir usul kanunu olan 353 sayılı AsYUK'ta yer alan hükmün iptal edilmiş olması, TSK ve MSB kadrolarında çalışan sivil memurların bazı durumlarda asker kişi sayılmasını, dahası bunların birtakım askeri suçların faili olmasını engellememektedir. Bu durum yalnızca suçların kovuşturulmasında hangi mahkemelerin görevli olacağını belirlemektedir. Nitekim bugün itibariyle askeri mahkemelerin varlığı söz konusu değildir. Her türlü adli ve askeri suçun kovuşturması Adalet Bakanlığı teşkilatında bulunan adli yargı organları tarafından yürütülmektedir. Soruşturma izni usullerinin de Askeri Ceza Kanunu'nda düzenlenmesiyle (mülga) 353 sayılı Kanun'un iptal edilen hükümlerinin ve gerekçelerinin konu açısından bir önemi kalmamıştır.

Ayrıca Askeri Ceza Kanunu'nun, MSB ve TSK kadrolarında görevli devlet memurlarını sınırlı olarak asker kişi kabul eden 3'üncü maddesinin 2'nci fıkrası, Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı görülmeyerek bu konuda yapılan norm denetimi başvurusunun reddine karar verilmiştir.[33]

Bu durumda, TSK'da görevli sivil memurların hem amir olarak hem de maiyet olarak, amir/maiyet ilişkisi içerisinde işleyebilecekleri yukarıda sayılan suçların tamamı askeri suç olarak değerlendirilmeli ve bu suçların soruşturma izni usulünde Askeri Ceza Kanunu'nun Ek madde 15 hükümleri uygulanmalıdır. Yukarıda sayılan suçlar dışında kalan görev suçlarının soruşturulmasında ise 4483 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

SONUÇ

Asker kişiler hakkında uygulanan soruşturma izni usullerini düzenleyen 353 sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu dönemde sivil memurların bu kanuna göre asker kişi sayılmaması nedeniyle TSK'da görevli sivil memurların görevle ilgili suçlarında genel kanun niteliğinde olan 4483 sayılı Kanun uygulanmıştır. Ancak 353 sayılı Kanun'un ilga edilmesi ve asker kişiler hakkında verilecek soruşturma izinlerinin 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nda düzenlenmesi, bu kanuna göre amir/maiyet ilişkisiyle sınırlı olmak üzere asker kişi sayılan TSK'da

[33] AYM, 25/11/2005, 2000/34 E. 2005/91 K. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> (E.T: 29.12.2021).

görevli sivil memurlar hakkında da Askeri Ceza Kanunu'ndaki özel hükümlerin uygulanmasını mümkün hale getirmiştir. Bu husus, TSK ve MSB kadrolarında görev yapan devlet memurlarının görevle ilgili suçlarında soruşturma izni vermeye yetkili mercilerin belirlenmesi noktasında büyük önem arz etmektedir.

TSK'da görev yapan sivil memurların asker kişi sayılmasının hukuki boyutu yalnızca amirlere karşı sorumluluktan oluşmamakta, bir amir olarak maiyetlerine karşı olan sorumluluklarını da kapsamaktadır. Bu durumda TSK ve MSB kadrolarında görevli sivil memurların amir/maiyet ilişkisi içerisinde işledikleri iddia edilen suçlarda özel kanun olan Askeri Ceza Kanunu'nun soruşturma iznini düzenleyen hükümlerinin uygulanması gerekmekte olup aksi uygulamaların, kanunun asker kişileri belirlediği 3'üncü madde hükümlerini akim bırakacağı değerlendirilmektedir.

Kaynakça

Kitaplar

Demirağ Fahrettin, Türk Ceza Kanunu'nun Genel Hükümleri Işığında Askeri Ceza Kanunu, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2018.

Demirtaş Cengiz, TSK Personeli Disiplin ve Ceza Hukuku, Bilge Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2022.

Gözler Kemal, Hukuka Giriş, Ekin Yayınları, 15. Baskı, Bursa 2018.

Koç Cihan, TSK İç Hizmet Kanunu ve Yönetmeliği, Askeri Ceza Kanunu, TSK Disiplin Kanunu, TSK Personel Kanunu ve İlgili Mevzuat, 24. Baskı, Ankara 2019.

Kitap Bölümleri

Gözler Kemal, "Yorum İlkeleri", Kamu Hukukçuları Platformu- Anayasa Hukukunda Yorum ve Norm Somutlaşması, Ed: Ergül Ozan, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2013, s. 15-119.

Makaleler

Akyıldız Ali, "Memur Yargılamasında İdari Süreç", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara 2001, C. 5, S. 2, s. 1-64.

Avcı Mustafa, "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun Üzerine Bir İnceleme", *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Erzincan 2007, C. XI, S. 3–4, s. 273-294.

Aydın Hüseyin, "Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı", *Ankara Barosu Dergisi,* Ankara 2010, Y. 68, S. 1, s. 109-128.

Çağa Tahir, "Özel Hüküm Genel Hükmü Daima Bertaraf Eder mi?", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi,* Ankara 1991, C. 3, S. 3, s. 366-375.

Çağlayan Ramazan, "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanmasına İlişkin 4483 Sayılı Kanun Hakkında Bir Değerlendirme", *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Erzincan 2003, C. VII, S. 1-2, s. 105-128.

Değirmenci Olgun, "Askerî Ceza Hukukunda Amire veya Üste Hakaret Suçu (ASCK m. 85)", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara 2012, C. 16, S. 2, s. 71-116.

Değirmenci Olgun, "Askerî Ceza Hukukunda Emre İtaatsizlikte Israr Suçu", *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi,* Ankara 2008, C. 18, S. 2, s. 1-35.

Duran Gökhan Yaşar, "Askerî Ceza Hukukunda Ast'a Müessir Fiil Suçu (AsCK m.117)", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi,* Ankara 2014, C. 27, S. 113, s. 217-282.

Gökcan Hasan Tahsin, "Türk Ceza Kanunu Uygulamasında Kamu Görevlisi Kavramı", *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi,* İstanbul 2015, C. 3, S. 2, s. 147-160.

Sevig Vasfi Raşid, "Askerî Muhakeme Usulü", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Ankara 1954, C. 11, S. 1, s. 15-42.

Sezer Abdullah, "Normlar Hiyerarşisi ve Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri (Çok Boyutlu Normlar Piramidi Yaklaşımı)", *Anayasa Yargısı Dergisi*, Ankara 2019, C. 36, S. 1, s. 353-412.

Soyaslan Doğan, "Ceza Hukukunda Memur Kavramı (Kamu Menfaati İçin Görevlendirilmiş Şahıslar)", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara 1996, C. 4, S. 1, s. 41-53.

Şahin İlyas, "4483 sayılı Kanun'da Öngörülen İnceleme Görevlisinin Yetkileri ve Bu Çerçevede İzin Sisteminin Gerekliliği Hakkında Değerlendirme", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Ankara 2015, C. 19, S. 3, s. 249-320.

Şahin İsmail Volkan, "Askeri Ceza Mahkemelerinin Kapatılması Sonrası Karşılaşılan Öncelikli Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Ankara Barosu Dergisi*, Ankara 2019, S. 4, s. 263-308.

Şinik Bilal, "4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun ve Getirdiği Yenilikler", *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, İstanbul 2000, C. 14, S. 1, s. 399-412.

Turhan Mehmet, "Hans Kelsen'in 'Normatif Alternatifler Kuramı'nın Gözden Geçirilmesi", *Anayasa Yargısı Dergisi,* Ankara 2020, C. 37, S. 1, s. 1-32.

Uz Abdullah, "Kamu Görevlilerinin Ceza Kovuşturmasına Tabi Tutulabilmesi İçin Yetkili İdari Merci Tarafından Verilebilecek Kararların Hukuki Niteliği ve Denetimi Üzerine", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Malatya 2016, C. 2, S. 2, s. 157-207.

Mahkeme Kararları

Anayasa Mahkemesi, 14/11/1967 tarihli, 1967/14 E. 1967/36 K. sayılı karar.

Anayasa Mahkemesi, 27/02/1992 tarihli, 1991/26 E. 1992/11 K. sayılı karar.

Anayasa Mahkemesi, 05/05/1992 tarihli, 1992/27 E. 1992/31 K. sayılı karar.

Anayasa Mahkemesi, 25/11/2005 tarihli, 2000/34 E. 2005/91 K. sayılı karar.

Anayasa Mahkemesi, 20/09/2012 tarihli, 2012/45 E. 2012/125 K. sayılı karar.

Askeri Yargıtay 4. Daire, 15/07/2008 tarihli, 2008/1545 E. 2008/1531 K. sayılı karar.
Askeri Yargıtay, Daireler Kurulu, 10/04/2003 tarihli, 2003/9 E. 2003/33 K. sayılı karar.

İnternet Kaynakları

https://www.anayasa.gov.tr
https://www.mevzuat.gov.tr
https://www.corpus.com.tr